

چوای عشق زدی تا نو گفتم ای بلبل
مکن که آن گل خندان به‌رای خویشتن است

صفحه از: علیرضا بهرامی

صفحه آخر

همشهری: www.hamshahronline.ir
سایت روزنامه: newspaper.hamshahronline.ir

دفتر مرکزی: تهران، خیابان ولیعصر (مج)، کوچه شهید سید کمال فریخی، شماره ۱۴
کد پستی: ۴۵۹۵۴-۱۹۶۶۴ | تهران، صندوق پستی ۱۹۳۶۵۵۴۴۴
تلفن: ۲۳۰۲۳۰۰۰، نمابر: ۲۲۰۴۶۰۶۷

توزیع و اشتراک: موسسه نشر گستر امروز نوین
تلفن توزیع: ۶۱۹۳۳۰۰۰
تلفن اشتراک: ۶۱۹۳۳۱۱۴

پدیرش آگهی: ۸۳۳۳۱۰۰۰
چاپ: همشهری
تلفن: ۲۸۰۷۵۰۰۰

حضرت امیر المؤمنین علی:
آن که عیوب مردم را بنگرد و آن را ناپسند داند
سپسی برای خود رواداند احمق واقعی است.

اذان ظهر: ۱۳:۰۵ | غروب آفتاب: ۱۸:۳۵
اذان مغرب: ۱۸:۵۴ | نیمه شب شرعی: ۲۳:۳۱
اذان صبح فردا: ۴:۰۷ | طلوع آفتاب فردا: ۵:۳۴

صاحب امتیاز:
مؤسسه همشهری
مدیر مسئول: محسن مهدیان
سرپریر: دانیال معمار
دبیر تحریریه:
سید مجتبی صادقی
معاونان سردبیر:
شهرام فرهنگ، علی عمادی
شاهین امین، حامد فوقانی
مدیر فنی: حامد یزدانی
مدیر هنری: مهدی سلامی
دبیر عکس: امیر پناهپور

سیاسی و دیپلماتیک:
مدیر: حسین ارجلو
شهرنگار:
مدیر: پروانه بهرام‌نژاد
دبیر: مریم باقرپور

اقتصاد:
مدیر: حسین لطفی
دبیر: مریم موسی‌پور

تماشاگر:
مدیر: امیر محمد یعقوب‌پور
دبیر: لیلی خرسند

ایرانشهر:
دبیر: زهرا عباسی
تندیسچی:
مدیر: عیسی محمدی
دبیر: مریم سرخوش

سرخ:
مدیر: جواد عزیزی
مدیر: سعید مروتی
دبیر: محمد جعفری

داستانها:
مدیر: ساسان شادمان
دبیر: زهرا خلجی

سرمیز من:
مدیر: محمد باب‌رکاتی

جامعه:
دبیر: شهیمه طباطبایی
گزارش:
مدیر: مسعود میر
دبیر: فاطمه عسگری‌نیا

۲۴ (سینما و تلویزیون):
مدیر: علیرضا محمودی

صفحه آخر:
دبیر: جواد نصرتی

طرح و گرافیک:
دبیر: محمد علی حلیمی

خانه سیاست و هنر

گشت‌وگذار در کاخ مرمر که دهه‌ها خانه سیاسیون بوده و حالا به عنوان موزه، درجه‌ای به هنر ایران است

فاطمه عباسی

چند سالی است که روی بخشی از دیوار سیمانی بلندی که در حفاصل خیابان سپه تا پاسپور قرار دارد، عنوان «موزه هنر ایران: اصالت و صلابت» بر تن کاشی‌های فیروزه‌ای قاب شده است. پشت این قاب، مجموعه‌ای منحصر به فرد و پرمعنا در سکوتی عمیق، روایتگر یک قرن تاریخ معاصر ایران است و در بخشی از این مجموعه بنایی قرار گرفته که هم‌از جنبه معماری و هم‌از منظر تاریخی، جزو شاخص‌ترین بناهای تهران محسوب می‌شود: «کاخ مرمر» بنایی که سرینخ بسیاری از وقایع تاریخ معاصر را می‌شود در آن پیدا کرد. هر چند امروز با آثار و اشیایی از زشمند از دوره‌های مختلف تاریخ ایران و در قالب موزه هنر، روایات متعددی را نقل می‌کند، اما مرور روایت‌ها و ماجراهایی که این بنای چهار گوش سنگی با گنبدی از کاشی‌های فیروزه‌ای در یک قرن گذشته از سر گذارنده، لطف دیگری دارد.

این بنا شاهد وقایع فراوانی بوده از تحمن مصدق و بارانش در کاخ در اعتراض به مداحلات عبدالحسین هژیر، وزیر دربار تا برگزاری انتخابات

مجلس شورای ملی، تا آخرین دیدار شاه و مصدق در این بنا که با تجمع اوایش در مقابل در ورودی کاخ همراه شد؛ از مراسم ازدواج شاه با سه همسرش در مقاطع مختلف تاریخ تا تولد فرزندان او در این مجموعه؛ از تصمیم‌گیری‌های کمیته انقلاب در روزهای ملتهد ۵۷ تا مصوبات و جلسات مجمع تشخیص مصلحت نظام در سالن گوشوار طبقه اول بنا. اما نشانه‌هایی هم در این بنا از برخی وقایع ماند، جای پای گلوله مسلسل رضا شمس آبادی بر گجبری‌های سقف و آینه بلند سرسرای ورودی. رد دود گرفتگی بر نقاشی‌های نفیس طبقه دوم، فرش‌های نفیس و بی‌نظیر کارگاه عمواغلی مشهد که برخی هنوز بر کف تالارها هستند و برخی در کشاکش تاریخ سرنوشتی نامعلوم پیدا کرده‌اند. آینه‌های هزار تکه تالار آینه که هزاران قصه در دل خود پنهان کرده‌اند و در نهایت آن آسانسور الحاقی مدون در گوشوار طبقه دوم عمارت که هیچ نسبیتی با بنا ندارد. هر کدام روایتی از گوشه‌ای از تاریخ ایران نقل می‌کنند. مرمر، به بهی یکی از بناهای شاخص عصر حاضر ایران است، با حافظه‌ای سرشار از اتفاقات تاریخی نقل شده و نشده این سالیان.

تاریخچه

مکت

سال ۱۳۰۴ شمسی، رضا پهلوی قصد کرد کاخی بسازد تا شکوه هنر و معماری ایران را به رخ بکشد. کاخ مرمر در زیربنایی حدود ۲۸۷۰ مترمربع و در دو طبقه، با طراحی لئون تادوسی‌سیان یکی از معماران نوگرای ایرانی-ارمنی و با همکاری هنرمندان بزرگ در رشته‌های مختلف هنر ایرانی از جمله حسین لرزاده، محمدکاظم صنیع خاتم، حسین طاهرزاده بهزاد، محمد قمی، جعفر خان کاشی‌واستاد حیدر خان بنا شد؛ عمارتی که به صلابت و درخشندگی سنگ‌های مرمرش مشهور است و گنبد باشکوه آن، ظرافت و هنر گنبد مسجد شیخ لطف‌الله را به یاد می‌آورد. ساخت این بنا حدود ۱۲ سال طول کشید و در سال ۱۳۱۶ به اتمام رسید. کاخ مرمر از سال ۱۳۷۴ تا ۱۳۹۴ محل استقرار رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام و همچنین تشکیل جلسات این مجمع بود. پس از آن از دهم مرداد ۹۷ به بنیاد مستضعفان واگذار شد تا با کاربری موزه به فعالیت خود ادامه دهد. درهای «موزه هنر» پس از جاگذاری ۴۰۰ اثر ایرانی با قدمت هفت‌هزار سال در استفاده ماه ۱۳۹۹ به صورت مجازی باز شد. در نهایت کاخ مرمر از شهر یور ۱۴۰۰ پذیرای علاقه‌مندان شد تا کلکسیون‌های هنرهای بی‌بدیل ایرانی به نمایش در آید.

در ختان برافراشته، فضای سبز محوطه و حوض بر آب در مقابل عمارت کاخ مرمر نخستین چیزهایی هستند که در بدو ورود به محوطه کاخ نظر را به‌خود جلب می‌کنند. بنا و گنبد کاخ مرمر، چارچوب‌های قهوه‌ای‌رنگ، درو پنجره‌های دور تادور ساختمان و طرح‌های یکسان منبت‌کاری‌شده روی درهای ورودی نیز بسیار چشمگیر هستند. سنگ تراشی‌های زیبا در نمای بیرونی عمارت نیز هنر هخامنشی را یادآوری می‌کنند.

در این موزه زیباترین آثار هنری ایران از دوران عیلامی‌ها تا دوره قاجار و پهلوی به نمایش گذاشته شده و می‌توانید اشیایی مثل سفالینه‌های بسیار قدیمی، جنگ‌افزارها، جواهر و زیورآلات، تندیس و مجسمه، فرش و ترمه و زیباترین تابلوهای نقاشی هنرمندان ایرانی را ببینید.

سرسرای اصلی کاخ مجموعه‌ای چشم‌نواز از هنر کاشیکاری و تذهیب و مقرنس و نقاشی و نگارگری راه‌نمایش گذاشته و دیوارهای دفتر کار شاه پهلوی و تالار آینه با هنر خاتم‌کاری و آینه‌کاری و تلفیق این دو پوشیده شده است.

گنبد نقطه نقل کاخ است، کاملاً مشابه گنبد شیخ لطف‌الله. ۱۶ روزنه مشبک فلزی گنبد را احاطه کرده است. از بیرون گل‌های شاه‌عباسی و خط‌های اسلیمی دارد و از داخل رنگ به رنگ است. قسمت مرکزی‌اش ترجی به رنگ آبی فیروزه‌ای، کناره‌های ترج‌هایه ششم منتهی می‌شود و نوارهای باریکی در اطراف آن است؛ کاشی‌های هفت‌رنگ.

دیوارهای تالار «رنگ» با بوم‌های بزرگ نقاشی پوشانده شده، گویی نقش‌ها، رنگ‌به‌رنگ جزئی از دیوارند. تالار «نقش» با نقوشی از هنر دوره قاجار مزین شده و تابلوهای جناغی متناسب با معماری بنا و نقاشی قهوه‌خانه‌ای اثر محمد دبیر. «تالار آینه» هم بخش دیگری از کاخ است؛ تلفیقی از هنرهای آینه و خاتم‌کاری و گجبری. تالار «بافته» هم از نفیس‌ترین نمونه‌های بافت پر شده است؛ تیلور دیگری از هنر و همه‌کار دست‌زنان خانه‌دار زمان قاجار و صفویه. تالار «گذر تاریخ» نمایش منحصر به‌فردترین آثار هخامنشی، اشکانی و ساسانی را در خود دارد و تالارهای «سرمه» و «صناعت» هر کدام از گوشه‌هایی از هنر بی‌بدیل ایران را به معرض دید گذاشته‌اند؛ همنشینی سرشاخه‌های هنر ایرانی در یک بنای تاریخی.

تهران‌نامه

قرعه‌کشی برای پیکان

کارخانه ایران ناسپونال که به همت برادران احمد و محمود خیامی راه‌اندازی شد، نخستین نماد خودروسازی در ایران و زادگاه پیکان بود؛ خودرویی ملی که خیلی از ایرانی‌ها ۴۰ دهه با آن خاطره داشتند. ۱۲۴ دربیشت سال ۱۳۴۴ خط تولید پیکان به راه افتاد. در این سال ۱ مدل پیکان روی خط تولید قرار داشت که یکی لوکس و دیگری دولوکس نام داشت. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران که کارخانه ایران ناسپونال به ایران خودرو تغییر نام داد، پیکان حسابی چهره عوض کرد و با ظاهری جدید به عنوان چراغ بنری رونمایی شد. حتماً برایتان جالب است که بدانید نخستین قرعه‌کشی خودرو در یکی از روزهای پاییز سال ۶۱ در تهران برای پیکان انجام شد و فرمای آن روز عده‌ای از مردم پایتخت پای دکه‌های روزنامه‌فروشی صف کشیدند تا شاید نامشان در میان اسامی برندگان خرید پیکان در روزنامه‌ها باشد. ماجرا از این قرار بود که مسئولان وزارتخانه نوپای صنایع سنگین برای حل گرفتاری‌های بازار خودرو، کمیته توزیع عادلانه خودرو را تشکیل داده و سازوکاری در نظر گرفته بودند که مردم بتوانند با قرعه‌کشی خودرو بخزند.

پیکان با همه محبوبیتش میان خانواده‌های ایرانی ۴۰ سال بعد در ۱۲۵ دیهشت‌ماه سال ۱۳۸۴ آخرین مدلش در کارخانه ایران خودرو به رنگ سفید و با شماره ۱۱۰۲۰۸۵۸ ثبت و بعد از ماهی هزنه ایران خودرو شد. مسئولان شرکت ایران خودرو روی بدنه آخرین پیکان نوشته بودند: «پیکان ارایه‌ای بود که صنعت خودرو پرورش آن شکل گرفت و امروز به موزه صنعت می‌رود تا نظاره‌گر توسعه این صنعت باشد.»

”

دروازه دولت
همزمان با ساخت
خیابان‌های
ساخته شد. این
دروازه، بنایی
سه‌طبقه
با ۳ دهانه
بزرگ
بود

با کاشیکاری‌های بسیار زیبا بود که سال‌ها مسافرانی که قصد عزیمت به تهران را داشتند از زیر طاق‌های آن عبور می‌کردند. بنا به‌طور کلی با کاشیکاری نسبتاً زیبایی آراسته شده بود. درهای دروازه را از چند یکپارچه در فور خانه دولتی ریخته بودند و ساختن اینگونه درهای بزرگ یکپارچه در تهران تا آن زمان سابقه نداشت. در تصاویر قدیمی از دروازه دولت، دیوار شهر تهران و خندقی که در بیرون آن حفر شده به‌خوبی مشخص است. پلی که از روی این خندق عبور می‌کرد، جاده بیرون شهر را به دروازه متصل می‌کرد. اکنون از این دروازه نفیسی که در دوران پهلوی اول و همزمان با توسعه شهر از بین رفت، نشانی باقی‌نمانده، اما محل آن در محدوده کنونی تقاطع خیابان‌های انقلاب و سعدی بود.

امروز دیگر تهران شهری غول‌پیکر است که نمی‌شود دروازه‌ای برای آن متصور شد؛ همان شهری که روزگاری به دروازه‌هایش معروف بود و هر مسافری که با به تهران می‌گذاشت حتماً از زیر طاق یکی از دروازه‌های تهران عبور کرده بود. دروازه دولت امروز نامی آشنا برای تهرانی‌هاست. هر کسی که گذرش به خیابان انقلاب افتاده باشد، حتماً نام این‌گاه متروی دروازه‌دولت به گوشش خورده؛ بنایی که یکی از دروازه‌های معروف تهران بود و مسافران برای ورود به تهران از آن عبور می‌کردند. این تصاویر تاریخی، دروازه دولت را در قاجار نشان می‌دهد؛ یعنی در زمان حکومت ناصرالدین شاه که تعداد دروازه‌های تهران از ۶ به ۱۲ دروازه رسید. دروازه دولت همزمان با ساخت خیابان الماسیه ساخته شد. این دروازه، بنایی سه‌طبقه با ۳ دهانه بزرگ

تهران مصور

وقتی تهران خندق داشت

